

Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 3

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1929/30

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

^vŽIVLJENJE JE LEPO

Premijera 30. oktobra 1929

Rokavice

Jelenova koža, Nappa podložene,
— Lavable, Juhten, Glace, Trico —

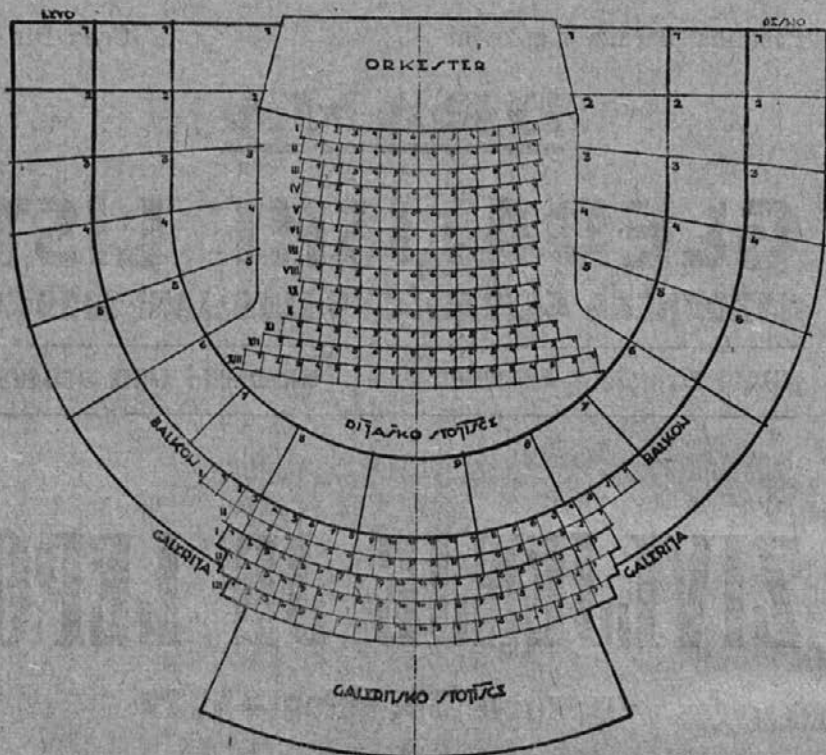
velika izbira

SREČKO VRŠIČ nasl.

V. LESJAK

ŠELENBURGOVA ULICA 3

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

JUTROVI MALI OGLASI

PRODAJO

KUPIJO

POSREDUJEJO

VSE in
VSAKOMUR

Oglasni oddelek »JUTRA« I. JUBLJANA
PREŠERNOVA UL. 4

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 30. oktobra 1929

Ost:

M. Achard: Življenje je lepo

To delo spada med ona redka, od katerih odhaja človek bolj jasen, svetel in čist... Odhaja s sladko zavestjo, da nas je Gospod Bog obdaril z velikim blagoslovom, ko nam je poklonil življenje...

Kot rahel tik-tak fine, zlate ure utriplje dejanje, kot vino šampanjsko šumi, natočeno v fino čašo... Že dolgo, res že dolgo nisem bil tako zaljubljen v kako delo in vse prehitro mi minevajo dnevi skušenj... Kar prenašal bi te tri akte, te sijajne, prekrasne ljudi — kot otroka — z ene mehke blazine, na drugo mehko pernico... Da se, radi Boga, ne prestrašijo, da ne pogledajo iz svojega somnambulnega spanja, v katero jih je začaral poet — da ne pogledajo v našo, v našo tako bedno in nelepo sedanost...

*

Junak se zove »Bonaparte«. To je njegovo ime. On ne ve, odkod je in misel na mladost odklanja. Slutimo, da ni bila lepa — on jo odkloni in živi svoje svobodno in jasno življenje po bulvarjih in avenijah v Parizu. Sredi burnega življenja, kaosa, razvrata uspeva in ima svetle in čiste oči, ima ponosa in brezskrbnosti... Odkod se je vzel?... Zanj ni tragedije... ni veselja razen enega... da je življenje lepo... Zakaj?... Lepo je, ker se bije z njim, lepo, ker so skrbi, lepo, ker so dekleta, lepo, ker pride jutri nov dan in bo on — »Bonaparte« živ... Kaj bo potem — o, to ni zanimivo, to je zaenkrat postranska stvar... Mladost, mladost na zarji življenja, kako lepa si, kako lepo si življenje...

*

»Miky«, ti dekle jasno in čisto. Kdo je bolj svetel, ti ali Marjetica? Jaz ne vem... Sredi razkošja in sijaja si rasla in zrasla in tvoje srcé je hotelo oddati ljubezen... A odmeva ni... Cinizem je srčika našega časa. Kaj daš, če ti dam jaz to in to... Dal sem ti deset tisoč — to je vsota, ki te krepi!... A sredi kanalov, obrežij, sredi božanstvene Seine... tam najdeš mir, srečaš smeh in čistost otroka... Kdo je več, Ti ali Marjetica...

*

Brissot, prijatelj moj iz Rusije. Tam sem te našel in spoznal in uklenil v srce. Ti trda luščina neskončno mehke duše... Baron, Marki, med ljudmi... Da, da reš, baron — Gorki, kje si, tvojega sinčka »barona« v »Na dnu« pozdravlja bratec... Kako praviš? »Zdaj pa mi dajte še kakšno dobro besedo zanj, nekaj, kar mu bo v tolažbo.« In »fant stari mu porečem, to je bilo slovo za zmemrom... Tako strašno je jokala, srce mi je paralo...« In zato, že samo zato, da stopimo k človeku in ga potolažimo, ko mu je duša raztrgana, že samo zato je življenje lepo...

*

In zdaj, zdaj pridem k vama, ki sta mi najljubša sredi te lepote... Vidva brezdomca, brezimenca na plakatu... Prvi gost v azilu in pa drugi gost... Srečal sem vaju v Hamburgu in v Neaplu, v Moskvi in ob obali reke Oke... Vselej ste enaki dečki, izkušeni, obrncani in opljuvani od življenja, a vaše duše so svetle in sijajne... Kot otroci ste in prej bi storili sebi stokrat zlo, kot sočloveku le eno slabo besedo... V vas je vera v življenje, je cena malenkostnih prvin, pa naj bo to že Citroen ali Crysler, ali pa fantastičen dobitek v loteriji... To se duše ne dotakne... Ta je spoznala že vse in vé vse...

*

Vsi ljudje, vsi liki te optimistične zgodbe, te bajke, vsi imajo neizpodbitno vero v življenje... Za vsakega ima svojevrstno ceno, in večina njih je polna noblese in šarma... Celo stražnik, ki igra v loteriji, celo apaš, neopasni medved Jaques in cipica Margot sta v svojem početju korektna...

Na prvi pogled, pri prvem prečitanju sem imel občutek, da je to delo zraslo nekje v Rusiji... Spomin na Čehova se zbudi, v tretjem dejanju pa stopi bežno mimo nas bošjak Gorki... En sam trenutek vidimo sence Vasilise, Vaske, barona in Satina... Kraguljčki trojke — fata morgana stepe... A to je le en sam trenutek... Potem vemo spet, da je to mogoče le ob Seini, ob rdečih, modrih in vijoličastih lučih — o mraku, ko stopi Alfred de Musset s svojega podstavka pred Comédie Française...

*

S tem predstavim novega avtorja. Eno vem za gotovo... Da bo ta tiha komedija našla v tem pestrem šopku repertoarja ob začetku sezone pravo mesto, kajti ob njej se zamakne človek brez bolesti v svojo notranjost in poslušaja lahko utrip svojega srca.

Vam pa, gospod Marcel Achard — moj poklon in reverenco!

Kritik je vodnik in krotitelj občinstva ali naj bi to vsaj bil. Da naše pokolenje v tem pogledu ni še kdove kako daleč, nam nedvoumno izpričujejo razni uspehi in neuspehi naših gledališč.

(Arnold Zweig.)

Marcel Achard, pesnik komedije „Življenje je lepo“

O priliki premijere Achardove igre »Življenje je lepo« v Belgiji, je narisal H. Bernstein portret mladega, odličnega pisatelja, kateremu je iskren prijatelj.

Dragi Marcel!

Poverjena mi je bila prijetna naloga, da Vas predstavim občinstvu... množici, tej radovedni, večno mladi kolektivnosti, ki je strastna in ne poslušna rada, a Vam je udana z očitno in nežno ljubeznijo... Da, ljubi Vas, ljubi od prvega srečanja. Rekli ste temu občinstvu v svoji prvi igri: »Ali se hočete z menoj igrati?« Morda je spočetka zamrmralo »ne«. — To je odgovor, ki ga pogosto dobimo od žen... A pojuštrijšem se je spet vrnilo... kakor kaže... In vračalo se je z vedno rastočo in vidnejšo gorečnostjo... V par letih je postalo Vaše ime slavno: niti v tujini se ni govorilo več o sodobni francoski sceni, ne da bi se imenoval Vaš izredni položaj. Spoznal sem Vašo oblikujočo tvornost pri predstavi: »Marlborough na vojsko gre« v komediji des Champs Elysées v duhoviti in iznajdljivi režiji Louisa Jouveta. V komediji »Ne ljubim vas«, pa sem spoznal Vaš fantastičen dialog, ki je bister, nepričakovan in ki zna zaviti vse besede z nepričakovano resničnostjo in poezijo...

Vi, dragi Marcel, predstavljate ono srečno spojenost stila, inteligence in občutja, katero izražamo krasno z besedo: umetnik. Umetnik oddaja najlepše in najnežnejše iz lastnega genija, kadar ustvari poleg teksta še ono človeško občutje, kakor je dejal Péguy... V razumevanje najmanjših in najneznatnejših drobcev, v brezmejnem kaosu snovi, uporablja vsak najbližja sredstva, in ta osvetljujejo potem celotno delo. Dragi Achard, mreža, katero spuščate s svojega individualnega čolniča, v veliko reko — preveliko in prekalno, ta mreža je krhek muzelin, a vendar tako sijajen, da se nam kaže ves lov bajen... To pa je magična tenčica fantazije.

Ali ni že poslednji čas, da prepustim besedo zagonetni familiji občinstva?

*

Možje in žene, ki tvorijo to občinstvo, Vas poznajo bolje kakor jaz! Oni vedó o Vas vse, kar se o bitju posameznika vedeti dá in ako ne poznajo vse Vaše tajne, je to zato, ker je duša brezdanja tajna. Rekel bi celo, poznajo Vas bolje, kot Vi nje. Gre za Vaše like. Veste, njih pojav je vzbudil v meni spomin na druge, ki so se rodili pred štiridesetimi leti in katere je ustvaril fini in duhoviti Capus. Pred očmi imam njegovo občudovanja vredno igro »Kdor izgublja, dobiva«. Med Capusom in Vami se mi kaže, da vlada literarno sorodstvo. Vi in on slikate s hudomušno prizanesljivostjo bitja, ki se upirajo stopiti v spono zakonov obstoječe družbe. Pri Capusu občutimo za ljubeznjivostjo pogosto suho ironijo, zmig z rameni! Marcel Achard pa je usmiljen s slabostmi, katere je pokazal, kajti on je od narave dober.

ŽIVLJENJE JE LEPO

Optimistična komedija v treh akcijah. Spisal Marcel Achard.
Prevel France Prešeren.

Režiser: prof. O. Šest.

»Bonaparte«	Levar
Miky	Mira Danilova
Štefan	Železnik
Aubert	Bratina
Brissot	Lipah
Stražnik	Jerman
Jaques	Skrbinšek
Prvi gost v azilu	Plut
Drugi gost v azilu	Potokar
Margot	Juvanova
Marguerite	Vida Juvanova

Dejanje se vrši v Čas sedanjosti.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
„ II. - IV. vrste	„ 28
„ V. - VI. „	„ 26
„ VII. - IX. „	„ 24
„ X. - XI. „	„ 22
„ XII. - XIII. „	„ 20

Lože v parterju	Din 100
I. reda 1 - 5	„ 100
„ 6 - 8	„ 120
II. reda 1 - 4	„ 70
„ 5 - 6	„ 75
Peti ložni sedeži	„ 20
Parterju	„ 25
I. redu	„ 15

Četek ob 8.

Konec ob 10.

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 22
„ II. „	„ 18
Galerija „ I. „	„ 14
„ II. „	„ 12
„ III. „	„ 10
Galerijsko stojišče	„ 2
Dijaško stojišče	„ 5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagovnici na Ljubljanskem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

Capus je bil po duhu filozof-racionalist XVII. stoletja, a tvoril je kot romanopisec XIX. stoletja; njegovi liki so brez dvoma ostrejšje risani kot Vaši. Pa vendar, čeprav odgovarjajo bolj resničnosti, so manj resnični. Nekoč je trdil nekdo, da so Vaši bratci, Vaše drobne ženice, tu in tam risani neživo... To pa zato, ker spozna mnogo sodnikov prej pomen besede kot pa čistost nasmeha, oklevanja, molka. Vaši stavki so sicer preprosti, a imajo zvenk kristala, ker so v službi poezije.

Kritik bi moral biti predvsem umetnostni politik in zato ne sme opazovati umetnine kot edinstven pojav, temveč kot člen v razvojni verigi. V tem smislu mora biti navidezno nepravilčen zaradi neke višje pravičnosti. Predvsem pa je treba pomisliti, da mora borenje z novimi problemi roditi tudi novo, svojevrstno tehniko.

(Alwin Kronacher.)

Kajti tukaj sem: da vplivam na izločanje manjvrednega in na podpiranje dragocenega; da ščitim vsak resen poskus in in vsak čisti namen.

(Alfred Kerr.)

Fr. L.:

Berta Bukšekova

Zadnji dnevi oktobra. Drevesa pri dramskem gledališču napol že gola, napol še pokrita z jesenskim otožnim zlatom. Skušnja za komedijo »Življenje je lepo«. Prihiti ob pavzi koleginja in reče: »Umirata, obe umirata...»

In ko smo v nedeljo zvečer igrali komedijo »Naš gospod župnik«, je med drugim in tretjim dejanjem prišel administrativni ravnatelj in nam povedal, da sta umrli dve slovenski umetnici, katerih imeni sta bili tesno združeni z dramskim gledališčem. Gospa Dana Kobler-Goljeva in gospa Berta Bukšekova.

*

Daširavno je ime B. Bukšekove predvsem zvezano z delovanjem mariborske drame od leta 1919. do danes, je Bukšekova tudi v Ljubljani še v tako dobrem spominu, kot da je do svoje smrti delovala pri nas.

Njena življenska pot nas vodi od Rimske ceste, kjer so imeli njeni starši staroslavno gostilno »Pri črnem medvedu« (starejši Ljubljančani še vedo, kje je bilo »Cum švarcenber«) do deželnega gledališča, kjer je pela v zboru, bila suflerka, prepisovala vloge, na-

stopala v manjših operetnih vlogah in v drami. S podporo »Dramskega društva« si je ogledala tudi Dunaj in njegova gledališča. Bili so še časi, ko je morala izven sezone v službo za pol leta... Z nepopisno vnemo se je poprijela sčasoma večjih vlog v drami. Ker je imela predvsem uspeh v komičnih karakterjih, so ji dajali to stroko prav do zadnjega časa njenega delovanja v Ljubljani. Toda njena ambicija je hrepenela po nečem drugim.

Po zatvoritvi Dež. gledališča je bila angažirana v Varaždinu, kjer se je do dobrega naučila srbohrvaščine ter z uspehom nastopala v drami in opereti.

Nato jo najdemo v Danilovem »Malem teatru« v Mestnem domu, kjer so takrat delovali poleg Danila, Vere in Mire Danilove: Juvanova, Rakarjeva, Vrbanička (zdaj v Beogradu), Grom, Peček in Železnik in kjer je gostovala celo gospa Poličeva iz Trsta.

Med to dolgo do zopetne otvoritve Narodnega gledališča po prevratu gostuje Bukšekova z Dragutinovičevo turnejo po naših južnih krajih, celo v Srbiji in Črni gori. Na tej turneji je morala nekoč peti »Nituško«.

Vsem obiskovalcem bivšega Dež. gledališča so še v spominu njene sijajne komične kreacije iz operet in veseloiger. Bila je izvrstna Verovškova partnerica. Kdo se ne spominja njene gospe Dulske z rajnkim Molkom!

Po vojni se otvori v Ljubljani Narodno gledališče in tu najdemo med člani drame že ugledno umetnico Bukšekovo, ki nastopa z uspehom v tragičnih in salonskih vlogah. V prvi mladosti je igrala komične starke, v zrelejših letih šele pride do vlog, ki si jih je želela in pri teh vlogah si kljub temu, da ji je bil organ mogoče premalo mlad, občutil silen žar notranjega občutja in miline, da si pozabil na vse.

Kar si je že kot začetnica želela, se ji je uresničilo popolnoma šele v Mariboru. Za časa ravnateljev Nučiča, ki jo je povabil tja leta 1919., M. Skrbinška, V. Bratine in sedanjega upravnika dr. Brenčiča je kreirala dolgo vrsto prvih tragičnih in herojskih vlog. Njena zadnja velika vloga je bila mati v Strindbergovem »Pelikanu«.

Ne samo na odru, tudi v življenju je bila kakor mati dobra, trpeča in vse odpuščajoča koleginja.

Ko je v sezoni leta 1925./26. obhajala 25letnico, je kolege skrbelo, če bo gledališče polno. Ona pa je rekla: »To ni glavno! Ne! Da bi jih prišlo samo nekaj, pa naj jih bo samo pet ali šest, toda takih, ki me imajo zares radi — pa bi bila zadovoljna.« In gledališče je bilo nabito polno. Tako radi so jo imeli Mariborčani.

Deset dni pred smrtjo je vzdihnila: »Ah, še enkrat bi rada igrala, vsaj še enkrat!«

Naj navedemo nekaj njenih velikih vlog: Sappho (Sappho), Jokaste (Edip), Gertruda (Hamlet), Helena Alving (Strahovi), Therese Raquin, Berta (Prababica), žena v »Aimée«, Lavra (Oče), Ženavrag, Helena (Tajfun), Hasanaginica, Majka Jugovića, Jela (Ekvi-

nokcij) in dr. V Ljubljani je igrafa od slovenskih avtorjev posebno v Govekarju, Finžgarju in Mešku. V Mariboru pa je kreirala naslovne vloge pri večini slovenskih premijer, zakaj slovenske avtorje je posebno ljubila. To so: I. Cankar (Za narodov blagor), A. Remec (Kirke, Užitkarji, Magda), C. Golar (Vdova Rošlinka); A. Cerkenik (Greh, Očiščenje) in dr.

*

Zdaj je padlo zagrinjalo zadnjikrat in odšla si za kolegi Verovškom, Hočevanjevo, Molkom, Ločnikom in nešteti drugimi, ki so ti bili dobri in dragi.

Aplavz je utihnil, venci bodo oveneli, trobojnice obledele, vse bo umolknilo v tej brezglasni, otožni, žalostni jeseni; le občinstvo, ki Te je tako ljubilo, in kolegi, ki so Te tako zelo spoštovali, Te ne bodo pozabili.

Najelementarnejši predpogoj za poklic kritika je talent pasivnega umetništva: to je sposobnost notranjega postvarjanja umetnine. To zmožnost pričakujemo po krivici od normalnega občinstva, ko je pa nima niti tretjina takozvanih kritikov. Večina dnevnikiških pisunov se ne zanima niti zato, da bi si preskrbela za umetnostne znanosti pobrebne precizijske instrumente za svoje čute in svoje mišljenje. Vse probleme obvladajo s svojim domnevnim neizmernim prirojenim čutom za umetnost; toda njihova ljubezen do umetnosti se imenuje užitek, ne pa ljubeznivo raziskovanje in razglabljanje. Z uživajočim diletantstvom samim pa opravičba za njihovo javno udejstvovanje še nikakor ni podana; in še celo tisti, ki je za umetnostno uživanje receptivno genijačno obdarjen, bo imel trdega opravka s formulacijo svojega duševnega uživetja in duhovno-postavnih abstrakcij.

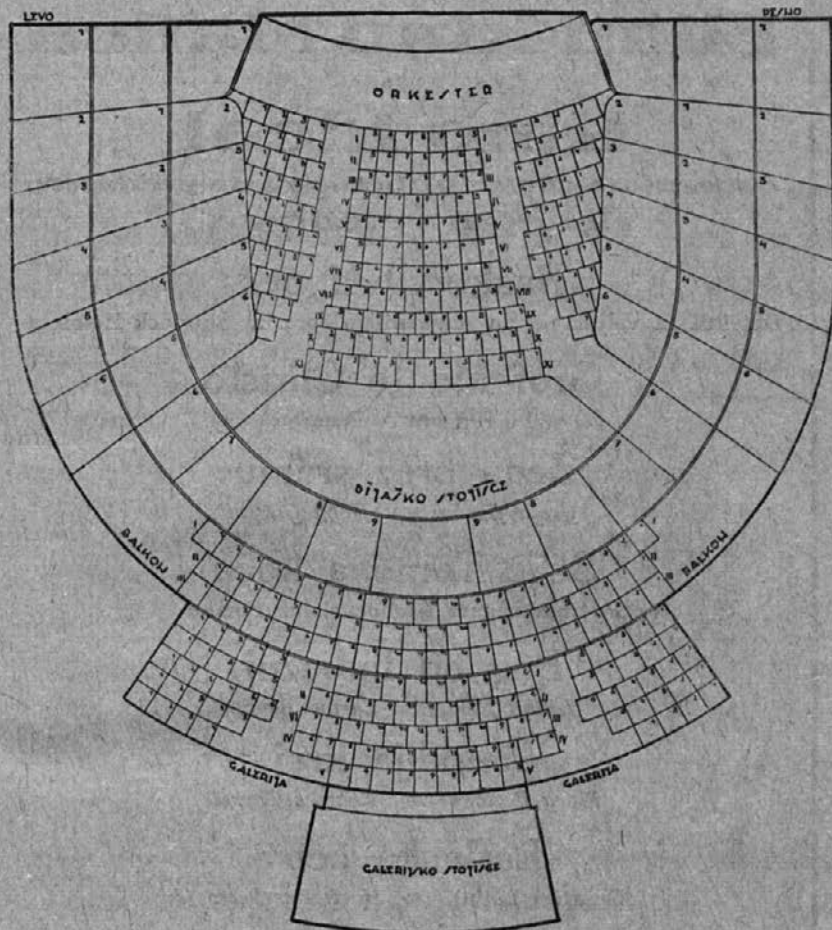
(Bernhard Diebold.)

Prihodnje premijere:

Drama pripravlja za november prelepo otroško igrico »Nosanček« v režiji g. prof. Šesta. Isti mesec pride na vrsto še drama srbskega pisatelja V. Jankovića »Brez ljubezni«, prav tako v režiji gospoda prof. Šesta. Prve dni decembra pa se bo vprizorila slovita Schillerjeva tragedija »Don Carlos«, s čemer pride to znamenito delo največjega nemškega dramatika prvič na slovenski oder. Prevod je oskrbel g. Fr. Albrecht. V glavnih vlogah nastopijo ge. Šaričeva, Mira Danilova ter gg. Levar, Jan, Kralj in Skrbinšek. Režijo ima g. Ciril Debevec.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Zupančič. Urednik: Ciril Debevec. Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Protinikotin „Nicotless“

je zdravju neškodljivo,
sigurno raztrovalno de-
lujoče sredstvo, ne da
bi vplivalo na kvaliteto,
okus in aromo tobaka.
Dobi se v lekarnah, dro-
gerijah in trafikah

Elitni kino Matica in Kino Ideal

opozarjata cenjeno občinstvo na premijere
sledočih velefilmov:

Baskervilski pes

Detektivski velešlager po znamenitem romanu Sherlock Holmesa

Grof Monte Christo

Po romanu A. Dumasa

Žena brez sramu

Greta Garbo in John Gilbert

Stric Tomova koč

Po znamenitem istoimenskem romanu

Beg od ljubezni

Jenny Jugo in Enrico Benfer

Melodija krvi

Mary Duncan in Charles Farrell

Latinska četrt

(Quartier Latin) in Svetislav Petrović

4 vragi

Janet Gaynor in Barry Norton in Režija Murnau

Rdeči krog

Po romanu Edgar Wallace in Lya Mara

Divje orhideje

Greta Garbo in Nils Asther

Brezbožno dekle

Veliki specialni velefilm Cecil B. de Mille-a

Baron Trenk

Svetislav Petrović in Eit Dagover

Naš vsakdanji kruh

Mary Duncan in Charles Farrel in Režija Murnau

Zlato

Christina